

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Caput septimum. De pronomine

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1559)

CAPUT SEPTIMUM.

De Pronomine.

PRONOMINA numero & significatione Latinis ferè respondentia hæc sunt :

		Nom.	Gen.	Dat. Abl.	Acc.	Voc.		
Ego	Singul.	Eg	myn	mier	mig	caret.		
	Dual.	Vid	oðkar	oðkur	oðkur			
	Plural.	Vier vel vör	vorra	oð	oð			
Tu	Singul.	Pu	þijn	Þier	Þig	Þu		
	Dual.	Þid	yðkar	yðkur	yðkur	Þid		
	Plural.	Þier	yðar	yður	yður	Þier		
Sui	Singul.	caret	fyn	fier	fig	caret.		
	Plural.		fyn	fier	fig			
Ille	Singul.	Hann hun † Það	hanns hannar Þeð	honum henne Þui	hann hana Það	 caret.		
	Plural.	Þeyr Þær Þaug	} Þeirra }	Þeim	Þaa Þær Þaug			
		Iste			Singul.		* Þinn hin hitt vel hid	} †† hins }
Plural.					Þiner þinar þin	} hinna }	} hinum }	
	Ipse	Singul.	Siaalfur siaalf sialeft	sialfs sialftar sialfs	sialfum sialfre sialfu			sialfann sialfa sialft
Plural.		Sialfer sialfar sialf	} sialfra }	sialfum	sialfer sialfar sialf.			

Þa, þu, það, þic, hæc, hoc, vel is, ea, id superius declinatum heic scientes prætermittimus.

† Pro neutro singulari Það, & plurali Þaug, Þau, Þo, frequenter occurrunt Þetta, & Þotta: ut, *hvilífi quediú er Þetta, qualis est hæc salutatio.* Luc. 1, 29. *Og huadan kemur mier Þetta.* & *unde hoc mihi venit.* v. 43. *huor grunnar Þig að Þetta barn verðe, quis putas puer iste erit?* v. 66. *Þetta gaf eg yður til epterdæmis, hoc dedi vobis in exemplum.* Joh. XIII, 15. *Æf Þier vitid Þetta, si hæc scitis.* v. 17. *Eg em sendur að eg hode Þier Þotta, missus sum hæc tibi evangelizare,* Luc. 1, 29. *Til Þeð daga Þa Þatta mun framfoma, usque in diem, quo hæc fiant, vel hoc fiat.* v. 20. Pro Það etiam legitur Þaðsama: *Eg vill setja ovinskap amille Þins sædis, og þenar sædis Þaðsama skal i sundur meria Þitt hœfud og Þu skalt þjota hann i hæl, inimicitiam ponam inter semen tuum, & semen illius, ipsum conculcabit tibi caput, & tu mordebis illi calcaneum,* Gen. III, 15. Nota autem quod Þaðsama vel Þaðsama significat idipsum vel idem ipsum, Gothice $\Psi\text{ATASAMQ}$, Anglice *that same*, hoc ipsum, vel illud ipsum. Legitur etiam & *hýðs-*

sama, Luc. III, 11. In *Ara* etsama, edsama. Legitur quoque aliis pronomibus postpositum: ut, *hinnsama, Þannsama: hinnsama atburður gerðist, gesta erat hæc res; Enn Þann sama dag drap Þeorn Uka, eodem autem die occidit Bearno Akan.* Hist. *Styrbiornonis.* in Commentar. perruditi viri Christ. Wormii in *Ara* Schedas. Inde constat à pronomine same, sama, quod Saxones ignorabant, majores nostros à Danis olim Angliæ dominis in suam vernaculam transtulisse. Nota etiam quod à pluralibus Þeyr, Þær, venit *Anglorum Borealiu thur, vel ther, pro these, hi, hæ, hæc, illi, illa, illa.* Sic in libro Satyrarum inscripto, *the vision of Þeirce Þlowman.* fol. XII. a. *Þer cunning clarkes.* Pro Þann quoque accus. sing. Þennan bis legitur. Act. II. 32, 36. ** Pro þinn etiam legitur fere semper enn, in *Ara* Schedis. pro hitt vel hid etiam occurrit es, ed, et, præsertim in *Ara* Schedis. †† Pro hins nunquam fere non scribitur ens, in *Ara* Schedis de *Islandia*: ut, *ens svartá; ens millða; ens Þarfagra.*

Nom.

		Nom.	Gen.	Dat. Abl.	Acc.
<i>Quis</i>	<i>Singul.</i>	<i>Huer</i>	<i>huers</i>	<i>huorium</i>	<i>huorn</i>
		<i>huor</i>	<i>huorax</i>	<i>huorre</i>	<i>huoria</i>
		<i>huort</i>	<i>huers</i>	<i>huorru</i>	<i>huert</i>
<i>Plural.</i>	<i>Huorier</i>	} <i>huorra</i> }	} <i>huorium</i> }	<i>huoria</i>	
	<i>huoriar</i>			<i>huoriar</i>	
	<i>huor</i>			<i>huor.</i>	

A Pronominibus primæ & secundæ Personæ formantur adjectiva pronominalia :

A Genit. Singul. Myn formatur

		Nom. Voc.	Gen.	Dat. Abl.	Acc.
<i>Meus</i>	<i>Singul.</i>	<i>Minn</i>	<i>myns</i>	<i>mynum</i>	<i>minn</i>
		<i>myn</i>	<i>minnar</i>	<i>minne</i>	<i>myna</i>
		<i>mitt</i>	<i>myns</i>	<i>mynu</i>	<i>mitt</i>
<i>Plural.</i>	<i>Miner</i>	} <i>minna</i> }	} <i>mynum</i> }	<i>myna</i>	
	<i>mynar</i>			<i>mynar</i>	
	<i>myn.</i>			<i>myn.</i>	

A Genit. Dual. Ockar fit,

Hic & hæc Ockar & hoc ockart/ nofer de duobus, aliàs vix declinabile.

A Plur. Dorra descendit.

		Nom.	Gen.	Dat. Abl.	Acc.
<i>Nofer</i>	<i>Singul.</i>	<i>Dor</i>	<i>dors</i>	<i>dorum</i>	<i>dorn</i>
		<i>vor</i>	<i>dorax</i>	<i>dorre</i>	<i>dora</i>
		<i>dort</i>	<i>dors</i>	<i>doru</i>	<i>dort</i>
<i>Plural.</i>	<i>Dorer</i>	} <i>dorra</i> }	} <i>dorum</i> }	<i>dora</i>	
	<i>vorax</i>			<i>vorax</i>	
	<i>vor</i>			<i>vor.</i>	

A Genitivo Singul. Pyn derivatur

		Nom.	Gen.	Dat. Abl.	Acc.
<i>Tuus</i>	<i>Singul.</i>	<i>Pinn</i>	<i>pyns</i>	<i>pynum</i>	<i>pinn</i>
		<i>pyn</i>	<i>pinnar</i>	<i>pinne</i>	<i>pyna</i>
		<i>pitt</i>	<i>pyns</i>	<i>pynu</i>	<i>pitt</i>
<i>Plural.</i>	<i>Pynar</i>	} <i>panna</i> }	} <i>pynum</i> }	<i>pyna</i>	
	<i>pynar</i>			<i>pynar</i>	
	<i>pyn</i>			<i>pyn.</i>	

A Duali yckar

		Nom.	Gen.	Dat. Abl.	Acc.
<i>Vester</i> de duobus	<i>Singul.</i>	<i>Yckar</i>	<i>Yckars</i>	<i>Yckrum</i>	<i>Yckarn</i>
		<i>Yckar</i>	<i>Yckar</i>	<i>Yckare</i>	<i>Yckra</i>
		<i>Yckart</i>	<i>Yckars</i>	<i>Yckru</i>	<i>Yckart</i>
<i>Plural.</i>	<i>Yckret</i>	} <i>Yckara</i> }	} <i>Yckrum</i> }	<i>Yckra</i>	
	<i>Yckar</i>			<i>Yckar</i>	
	<i>Yckar</i>			<i>Yckar.</i>	

A Plurali ydar

		Nom.	Gen.	Dat. Abl.	Acc.
<i>Vester</i>	<i>Singul.</i>	<i>Ydar</i>	<i>ydars</i>	<i>ydur</i>	<i>ydarn</i>
		<i>Ydar</i>	<i>Ydar</i>	<i>Ydare</i>	<i>Ydra</i>
		<i>Ydart</i>	<i>ydars</i>	<i>Ydru</i>	<i>Ydart</i>
<i>Plural.</i>	<i>Ydrer</i>	} <i>Ydara</i> }	} <i>Ydrum</i> }	<i>Ydra</i>	
	<i>Ydrar</i>			<i>Ydrar</i>	
	<i>Ydur</i>			<i>Ydur.</i>	

Magna etiam Compositorum Pronominum Copia est, è quorum numero sunt :

Saa *enn/ su enn/ qui relativum, vel saa er/ su er/ pad er. "Plural. Peit enn, Þær enn, Þø enn, vel Þa enn; Þeit er, Þær er, Þø er vel Þa er, qui, quæ, quæ. er autem aliquando post-ponitur: ut, þann var allra manna vitrastur er Þa voru i sviavelde, is omnium sapientissimus,

* Enn videtur fieri per abbreviationem ab Theotisco er, ille, qui. Nota etiam quod pro ed him; ed eodem modo ab hid; & er à Franco- in Ara Schedis frequenter scribitur es, et.

* M

" qui

“ qui in Suecia vixere. Styrbiornonis histor. à Christ. Wormio in Comment. ad Ara Schedas edita “. Hver er vel hver ed/ huor er vel huor ed/ hvad er vel hvad ed. Item Sa * sem/ sin sem/ Pad sem declinantur ut Saa/ su/ Pad/ particula postposita immota manente. Aliquando ex utraque particula Componuntur: ut hann sem er/ hun sem er/ Pad sem er. Sic hver sem er vel ed/ huor sem er vel ed/ hvad sem er vel ed/ sic saa sem er/ him sem er/ &c. Horum naturam sequuntur huor hellst/ ecquis, qui, huor sem hellst/ quicumque: in his enim saltem Pronomen movetur, particula manente. “ Saa, er, Sem, ed, etiam absolute, & simpliciter usurpantur in sensu relativo. Vide Luc. 1, 45. Marc. III, 8, 23. XIV, 47. II, 4. Act. II, 39. Matth. VI, 23. IX, 20. “ Marc. III, 34. IV, 24. VI, 2. Legitur Pes sem, qui, Marc. III, 3. &, huor hellst ed, qui, Act. II, 39. Hisce addantur hvor ed, qui, quæ, hvorfe ed, pro quo hvarki es in Ara, quod. Nota autem quod hvorfe, & hvarki Syncoptice fiunt à neutro hvoruge. Leguntur etiam in Ara Schedis, sa es, su es, thad es, qui, quæ, quod, pro sa ed, su ed, Pad ed. Thesf er, qui: thesf er kallathz var Tunguoddr, qui vocatus erat Tunguoddrus. Ara Schedarum cap. v. Thvi ed, quod: enn theiz voro sotter a thingi thvi ed var i Borgarfirði, illi vero accusati erant in foro, quod tum erat Bargafirði. Ara Sched. cap. v. Es, qui quæ quod, i theim stath es sithan es kallat Thingnesse, in loco, qui postea vocatus est Thingness. ibid. that voro tha log at vigsafaz skylði setia a thvi thingi es nest vas vett vangz, hoc tum erat lex, ut de homicidio ageretur in campo Cædi proximo, ibid. es sialfe vas thar, qui ipse ibi erat. cap. VII. Thann er, qui: hann sendi hingat til lands prest thann er het Thangbrandur, oc her fendi monnom Cristni oc scirthi tha alla es vith trutoco, is misit huc in terram sacerdotem, qui vocabatur Thangbrandus, & prædicabat religionem Christianam, & omnes qui fidem susceperunt, baptizabat, Ara Sched. cap. VII. In hoc exemplo es significat pluraliter qui. Unde es af, à quibus: oc quomo tha i vestz manna eniaz es x vicur voro af sumri, & venerunt ad Westmannenses insulas, à quibus per decem septimanas æstivas abfuissent. cap. VII. Enn at Þinge redu bendur mann til af lielum stigum Þann er Birne varnade fongdoms, in foro autem rustici hominem præparabant, qui Bior-nem à regno prohiberet. Hist. Styrbiornonis in Comment. Christ. Wormii ad Ara Schedas. Peiz es, ut Peiz er, qui, plur. Hleifz vas myklo nytri en athrez kenne menn, Peiz es a thvifa landi voro, Hleifus multo utilior erat, quam reliqui sacerdotes, qui in hac regione erant. Ara Sched. c. IX. Aliter vero se habent huereyn/ unusquisque, & hvortueggie/ uterque, in his enim utrumque variatur: ut,

Singulariter

Huereyn.	Nom.	† Huereyn	huoreyn	huorteytt
	Gen.	huerseyns	huorrareynar	huorseyns
	Dat. Abl.	huoriumeynum	huorreeyne	huoriumeyms
	Acc.	huoreyn	huoriaeyna	huorteytt/

Pluraliter

	Nom.	Huoriereynet	huoriareynar	huoreyn
	Gen.	huorraeynna	Junctim ut divisim supra.	

Singulariter

Huortueggie	Nom.	Huortueggie	huortueggia	huortueggia
	Gen.	huorstueggia	huortartueggju	huorstueggia
	Dat. Abl.	huorumtueggium	huortueggju	huorumtueggju
	Acc.	huortueggia	huortueggju	huortueggia/

Pluraliter

	Nom.	Huortueggju	huortueggju	huortueggju
	Gen.		huortueggia	
	Dat. Abl.		huortueggium	
	Acc.	huortueggju	huortueggju	huortueggju.

Nonnunquam nomina in Compositione præponuntur Pronominibus, ut Einhuor/ aliquis, eytz huort/ aliquid, & annarhuor/ alteruter, annadhuort/ alterutrum: declinantur conjuncta, ut superius disjuncta.

Ipsa etiam Pronomina inter se quandoque componuntur, ut Eg Sialfur/ myn sialfs/ ego ipse, mei ipsius, þu sialfur/ tu ipse, þyn sialfs/ tui ipsius, hann sialfur/ hans sialfs/ ille ipse, &c. Sic sinn huor/ syn huor/ sit huort/ diversus, syns huers/ sinnar huorrat/ synum huers/ &c.

* Sem plane videtur factum à sama, de quo supra in Padsama, & hidsama, hinc in Ara Schedis, er sama relativum: ut, tha scifatha ec thesf sa of er sama far fyrutan attarolo oc kunga ævi,

tum hoc scripsi, quod prætergreditur genealogias, & regum vitas. Sama autem unde sem, à Gothico SAMQ. † Vel hvor einn vel hvor einn.

Non declinantur:

Huers kyns vel huers konar
Pess kyns vel Pess konar

Cujusmodi
Ejusmodi.

		Singulariter			Pluraliter			
Pesse,	nom.	Pesse	Pesse	Petta	nom.	Pesser	Pessar	Pesse
	gen.	Pess/ Pessa.	Pessarar	Pess/ Pessa.	gen.	Pessara		
	dat. ab.	Peim	Peirre	Pui	dat. ab.	Pessum		
	acc.	Pam	Paa	Pað.	acc.	Pessa	Pessar	Pesse.

		Singulariter			Pluraliter.			
Noctur,	nom.	Noctur	noctur	noctur	nom.	Noctrer	noctrar	noctur
	gen.	nocturs	noctrar	nocturs	gen.	noctra		
	dat. ab.	noctrum	noctre	noctru	dat. ab.	noctrum		
	acc.	nocturn	noctra	noctur.	Acc.	noctra	noctrar	noctur.

“Hicce addantur, Interrogativum huad, quid? ut, huad sculum vier Pa giora, quid ergo faciemus? Luc. III, 10, 12, 14. huad, pro quo, & huada, legitur etiam indefinite pro huez ed: Enn hanns lærosueinar spurdu hann ad og sögdu, huada Epterslíkinga Petta ad vera, interrogabant autem eum discipuli ejus dicentes, quæ esset ista parabola. Luc. VIII, 9. Ex versione collegii Antiquitatum Upsaliæ. Vetus Einge vel Engi, hodie Einginn, Eingin, Eckart, nemo, nihil, quasi Ein eige, non unus, ut nemo, quasi ne homo. Mange, in gen. Manskis, nemo, ex mann & einge: liod þau eg kann er kannat Þiodans kona og manskis, mogur: vide Gudm. Andreae notas de capite Runico. Þat licathi ollom, oc melli þui mange i gegn, hoc placuit omnibus, nemoque contradicebat. Aræ Sched. cap. x. Onguu, & onguo nihil nemo: vera ad onguu, deficere, ad nihilum redigi. Mansins hialp er ad onguu nyt, vana est salus hominis. Jesus suarade onguu, Jesus nihil respondit. Og onguum, & nemini, vel nullis: ut, onguum manne, nullis hominibsu. Og til ongra sa ydur sem þefur tuo fyrta, hann giese Þeim er onguan þefur, qui habet duas tunicas, det nullam habenti, i. e. non habenti. Luc. III. 11. Þeirra var Elias sendur, & ad nullum earum missus est Elias. Luc. IV. 26. Invariabile soddan etiam ad adjectiva pronominalia reduci potest, significat enim hic, hæc, hoc, hujusmodi, istiusmodi, talis, similis, per omnes casus, & genera: med soddan hliode, cum tali voce. Þeir tala soddan ord, talia verba loquuntur; og margt soddan þa giora Þier, & similia facitis multa. Marc. VII, 1. ex versione Coll. Antiqu. Upsal. In Bibliis autem Islandicis Thorlacksonii reditur locus, og margt annad Þessu líkte þa giora Þier. hann sagde soddann epterslíking, dixit autem parabolam istam. Luc. XVIII. 9. Ex versione Coll. ant. Upsal. In bibliis autem Islandicis; Pessa Epterslíking.

CAPUT OCTAVUM.

De Verbo.

VERBUM est duplex, Personale, ut eg elska/ þu elskar/ hann elskar: Et Impersonale, ut það vinnst/ það tekst/ &c.

Verbis accidunt, Genus, Species, Figura, Numerus, Persona, Modus, Tempus, Conjugatio. Genera Personalium sunt IV. Activum, ut eg dæme/ judico; Passivum, ut eg dæmest/ judicor; Neutrum, ut eg græt/ ploro, sef/ dormio; Deponens, ut eg andast/ morior, asnast/ serviliter laboro, aulast/ staulast/ &c.

Alia verborum sunt Primitivæ speciei, ut eg nyt/ bryt: alia Derivatæ, ut eg nytka/ brotna.

Alia Simplicis figuræ eg eyk/ vyk; alia Compositæ ut eg videnk/ hiaavyk.

Numerus triplex est, Singularis ut eg elska/ Dualis ut vid elskum/ Pluralis ut var elskum. Dualis autem à Plurali solo pronomine distinguitur.

Personæ tres: eg elska/ þu elskar/ hann elskar.

Modi quatuor: Indicativus, ut eg elska: Imperativus, ut elska þu: Coniunctivus, ut að eg elske: Infinitivus, að elska.

Temporum alia peculiarem habent formam; alia circumscriptam.

Peculiarem habent formam Præsens & Præteritum Indicativi, Præsens Imperativi, Præsens & Præteritum Imperfectum Coniunctivi, Præsens Infinitivi, Participium præsens Activum & Participium præteritum Passivum.

* M 2

Circu.